Brede Welvaart in de regio Foodvalley

Gelderland Panel

Een verkenning vanuit inwonersperspectief voor beleid en gebiedsagenda

Februari 2023

Onderzoek in opdracht van provincie Gelderland. Uitgevoerd door Moventem & Companen.

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
Onderzoeksopzet	4
Brede welvaart thema’s en aspecten	5
Clusters in de regio Foodvalley	15
Geluk en andere brede welvaartsaspecten	16
Clusters brede welvaart en geluk	17
Overige vragen regio Foodvalley	18
Extra vragen regio Foodvalley	19
Bijlagen	20
Onderzoeksverantwoording	29
Achtergrond Gelderland Panel	30
Colofon	31

Aanleiding

Het begrip brede welvaart wordt steeds vaker gebruikt in de Nederlandse samenleving en economie. Zowel door de overheid als het bedrijfsleven. Lange tijd werd welvaart alleen in economische termen uitgedrukt als het bruto nationaal product (BNP). Een bredere benadering van welvaart gaat ook over de kwaliteit van leven en leefomgeving. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2020) definieert brede welvaart als: “de kwaliteit van leven in het hier en nu en de mate waarin deze al dan niet ten koste gaat van die van latere generaties en/of van die van mensen elders in de wereld”. Daarmee heeft het begrip drie ‘ingangen’: Hier en nu – Later – Elders. Dit rapport focust zich op het hier en nu.

Er is steeds meer aandacht voor het verbeteren van welvaart in de regio (OESO, 2014), zoals met Regio Deals (PBL, 2020). Elke regio heeft eigen karakteristieken en waarden, waardoor vraagstukken ook andere oplossingen vereisen. Om het beleid af te kunnen stemmen op lokale behoeften, moet je goed weten waar je het over hebt; wat vinden inwoners belangrijk?

Vanuit het ‘hier en nu’ geeft deze verkenning inzicht in de ervaren kwaliteit van leven en de leefomgeving in de regio én op welke manier het welzijn in algemene zin bevorderd kan worden, gezien vanuit inwonersperspectief. Hiermee willen we bijdragen aan de ontwikkeling van regionaal beleid en gebiedsagenda’s.

Dit hebben we onderzocht via een onderzoek onder deelnemers van het Gelderland Panel dat bestaat uit een grote en diverse groep inwoners. Het onderzoek ging over alles wat mensen van waarde vinden (PBL/SCP/CPB, 2017).

Wat van waarde is kan worden onderverdeeld in de volgende acht brede welvaart thema’s (CBS, 2020):

- Arbeid en vrije tijd;
- Gezondheid;
- Materiële welvaart;
- Milieu:
- Samenleving;
- Veiligheid;
- Welzijn;
- Wonen.

Bij brede welvaart gaat het om het maken van keuzes (‘trade-offs’). Wat vinden mensen belangrijker als ze moeten kiezen? In deze verkenning gaan we niet in op andere feitelijke (CBS) data of op hoe het huidige welzijn samenhangt met het welzijn van mensen ‘elders’ of het toekomstig welzijn (‘later’). Deze dimensies moeten wel worden meegenomen in het formuleren van beleid dat brede welvaart wil bevorderen (Evenhuis et al. 2020, PBL). In dit beschrijvende rapport gaan we mede daarom niet in op de betekenis van de uitkomsten voor de regio of provincie.

In dezelfde onderzoeksperiode is hetzelfde onderzoek ook uitgevoerd in de andere Gelderse regio’s. Naast het in kaart brengen van alle individuele regio’s is er ook een syntheserapportage gemaakt met een totaalbeeld van de Provincie Gelderland.

We realiseren ons dat het in kaart brengen van brede welvaart en het integraal benutten van het concept in (regionale) beleidsvorming volop in ontwikkeling is. We zien de bijdrage van deze verkenning via het Gelderland Panel dan ook als groeimodel dat in de loop van de tijd verder ontwikkeld kan worden.

Onderzoeksopzet

In opdracht van provincie Gelderland heeft Moventem-Companen een onderzoek ontworpen en uitgevoerd naar brede welvaart vanuit inwoners-perspectief. Hiertoe is het Gelderland Panel ingezet. Meer informatie over het Gelderland Panel is achterin dit rapport te vinden (pag. 30).

Respons

De panelleden konden de vragenlijst invullen tussen 10 januari en 8 februari 2023. Er is één keer een reminder verstuurd aan deelnemers van wie nog geen (volledig) ingevulde vragenlijst was ontvangen. In totaal hebben **653 personen meegedaan** en de vragenlijst volledig ingevuld. Met dit aantal respondenten kunnen met **95% betrouwbaarheid en 3,77% foutmarge** uitspraken worden gedaan op een algemeen niveau. Deze betrouwbaarheid en nauwkeurigheid (foutmarge) maken de data geschikt voor analyses. De resultaten zijn **representatief wat betreft leeftijd** conform Gouden Standaard. Een perfecte afspiegeling van de Gelderse samenleving is in de praktijk niet te realiseren, maar de uitkomsten van dit onderzoek geven wel een goed beeld van de mening van de inwoners van de regio Foodvalley. Verdere uitleg – ook over de Gouden Standaard – is te vinden in de onderzoeksverantwoording achterin dit rapport (pag. 29).

Leeswijzer

De resultaten van het onderzoek worden in de voorliggende rapportage beschreven door middel van diagrammen en tabellen. Open antwoorden zijn geanalyseerd en de rode draad daaruit wordt beschrijvend weergegeven.

Door afrondingsverschillen telt niet alles op tot 100%. Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden geven. Het totale percentage komt dan hoger dan 100% te liggen.

Alle bijlagen waarnaar wordt verwezen zijn achterin deze rapportage te raadplegen vanaf pagina 20.

Brede welvaart thema's en aspecten

Op basis van de acht brede welvaart thema's van het CBS zijn per thema twee aspecten geformuleerd die dat specifieke thema omvatten. Zo zijn zestien aspecten ontstaan. Deze aspecten zijn voorgelegd aan inwoners.

Ten eerste is gevraagd naar de eigen waardering over het aspect; ofwel hoe beoordeelt men het aspect voor zichzelf. Bijvoorbeeld: "Hoe gelukkig ben je over het algemeen genomen in je leven?"

Vervolgens is gevraagd naar het belang dat aan de aspecten wordt toegekend. Daarbij zijn de aspecten in het algemeen geformuleerd en niet toegespitst op de eigen situatie. Bijvoorbeeld: "Mensen zijn meer tevreden met het leven in het algemeen" of "Mensen zijn meer tevreden met hun werk". Om te komen tot een prioritering zijn twee aspecten van verschillende thema's voorgelegd. Tussen deze twee aspecten moest een keuze gemaakt worden over wat men het belangrijkste vond. In de tabel hiernaast staan per thema de twee aspecten waaraan prioriteringen zijn toegekend.

Op basis van deze werkwijze kan uit de resultaten afgeleid worden hoe inwoners bepaalde aspecten beoordelen en welk belang men hecht aan aspecten.

Thema's	Aspecten
Arbeid en vrije tijd	Mensen hebben een betere balans tussen werk en privé
	Mensen zijn meer tevreden met hun werk
Gezondheid	Mensen leven gezonder
	Mensen voelen zich gezonder
Materiële welvaart	Mensen hebben minder moeite om rond te komen
	Mensen houden maandelijks meer geld over om naar wens te besteden of te sparen
Milieu	Mensen zijn meer tevreden over hoe schoon hun leefomgeving is
	Verbetering van natuur en landschap
Samenleving	Mensen hebben meer vertrouwen in de medemens
	Mensen hebben meer vertrouwen in de overheid (rijk, provincie, gemeente, politie en rechters)
Veiligheid	Mensen hebben minder overlast van buurtbewoners
	Mensen voelen zich vaker veilig in hun woonomgeving en de buurt waar ze wonen
Welzijn	Mensen zijn meer tevreden met het leven in het algemeen
	Mensen zijn meer tevreden met hun hoeveelheid vrije tijd
Wonen	Mensen zijn meer tevreden met hun woning of woonruimte
	Mensen zijn meer tevreden met hun woonomgeving en de buurt waar ze wonen

Belangrijkste brede welvaart aspecten

Om meer inzicht te krijgen in welke aspecten van brede welvaart het belangrijkste zijn voor inwoners van de regio Foodvalley, is acht keer een keuze voorgelegd tussen twee mogelijke aspecten van brede welvaart. Respondenten moesten aangeven wat zij het belangrijkste vonden. Ze kregen de set aan keuzes gerandomiseerd voorgelegd; telkens een wisselende samenstelling. Twee aspecten van hetzelfde thema zijn nooit gelijktijdig getoond. Door deze werkwijze kan goed achterhaald worden hoe inwoners uit de regio Foodvalley de verschillende welvaartsaspecten prioriteren.

Inwoners van de regio Foodvalley beschouwen het aspect het gevoel van veiligheid (veiligheid) als het belangrijkste. Op de tweede en derde plaats staan tevredenheid over het leven (welzijn) en vertrouwen in de medemens (samenleving). De minst belangrijk geachte welvaartsaspecten zijn tevredenheid met hoeveelheid vrije tijd (welzijn), hoe schoon hun leefomgeving is (milieu) en hun werk (arbeid en vrije tijd).

Om te komen tot de prioritering per thema zijn de gemiddelde percentages van de twee aspecten per thema berekend. Dit leidt tot onderstaand beeld.

Belangrijkste brede welvaart thema's

1. Gezondheid (59,9%)
2. Samenleving (56,8%)
3. Veiligheid (55,1%)
4. Wonen (51,0%)
5. Welzijn (50,8%)
6. Materiële welvaart (49,5%)
7. Arbeid en vrije tijd (42,7%)
8. Milieu (34,1%)

Aspect gezondheid

Belangrijkheid positie: 1 (van 8)

Hoe is je gezondheid over het algemeen?

70% van de inwoners van de regio Foodvalley geeft aan een (zeer) goede gezondheid te hebben.

Daarnaast blijkt uit een vervolganalyse dat inwoners van de regio Foodvalley die makkelijker rond kunnen komen, ook veelal aangeven een (zeer) goede gezondheid te hebben. Inwoners die enige moeite hebben om rond te komen geven minder vaak aan dat het '(zeer) goed gaat' met hun algemene gezondheid. Het aantal inwoners dat (zeer) grote moeite heeft om rond te komen is te laag om te vergelijken.

Gezondheid in het algemeen naarmate van rond kunnen komen

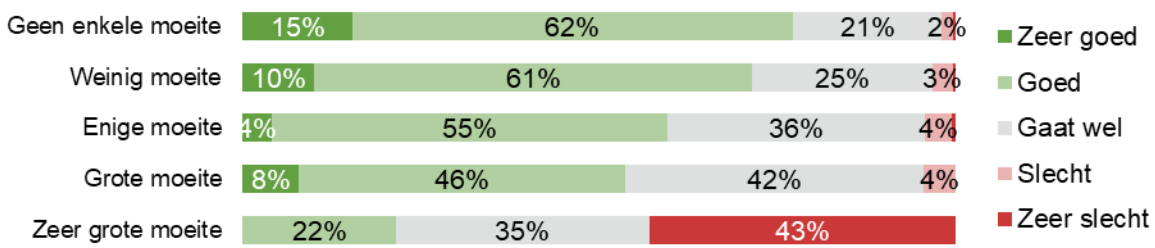

Toelichtingen
Respondenten die hun gezondheid goed vinden, ervaren geen klachten of problemen en hebben een goede leefstijl. De respondenten die 'gaat wel' hebben gekozen, geven aan dat ze klachten hebben, maar dat er wel mee te leven is. Wanneer de gezondheid (zeer) slecht is, is er vooral sprake van een chronische en toenemende klacht.

Ik leef gezond

80% geeft aan gezond te leven.

Uit een vervolg analyse is een vergelijkbaar, maar meer uitgesproken patroon gebleken als bij de beoordeling van de algemene gezondheid. Inwoners die makkelijk kunnen rondkomen geven meer dan gemiddeld aan tevens (heel) gezond te leven (84%).

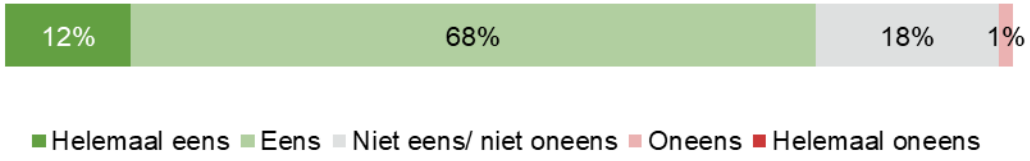

Toelichtingen
Respondenten die hebben aangegeven gezond te leven, geven onder andere aan dat ze verantwoord eten en drinken, niet roken en regelmatig bewegen/sporten. Verder is er een deel van de respondenten dat aangeeft dat de ze hun best doen, maar dat ze te weinig bewegen. Ook is de verleiding soms te groot om ongezond te eten.

Aspect samenleving

Belangrijkheid positie: 2 (van 8)

De meeste mensen zijn te vertrouwen

69% van de respondenten geeft aan vertrouwen te hebben in de meeste mensen. Slechts 9% geeft aan geen vertrouwen te hebben in mensen.

Het bovenstaande beeld is min of meer te zien bij alle leeftijdsgroepen. Alleen bij de groep 35-64 jaar is iets meer vertrouwen in de medemens dan bij de andere leeftijdsgroepen.

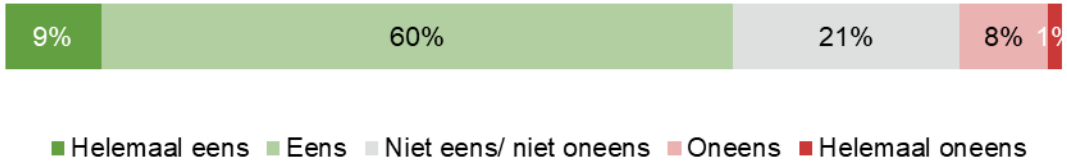

Toelichtingen
Respondenten die van mening zijn dat de meeste mensen zijn te vertrouwen geven aan dat ze geen slechte ervaringen hebben en van de goedheid van mensen uitgaan, waarbij ze wel alert blijven. De respondenten die weinig vertrouwen hebben in mensen, geven aan dat er tegenwoordig maar weinig mensen zijn die je kan vertrouwen.

Ik heb vertrouwen in de overheid

Waar het vertrouwen in de medemens relatief goed wordt beoordeeld, wordt het vertrouwen in de overheid door slechts 30% als goed beoordeeld. 32% geeft zelfs aan weinig of geen vertrouwen te hebben in de overheid.

De leeftijdsgroep jonger dan 35 jaar heeft aan de ene kant het meeste vertrouwen (37%) in de overheid, maar aan de andere kant ook het minste/geen vertrouwen (37%). Tussen de verschillende opleidingsniveaus zitten wel enkele verschillen. Laag en gemiddeld opgeleiden hebben minder vertrouwen dan hoger opgeleiden.

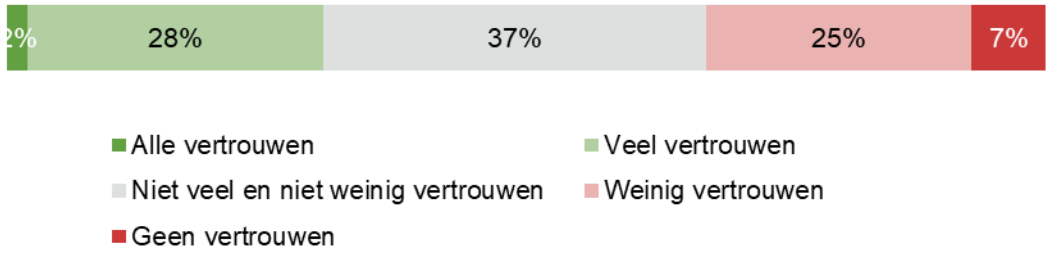

Toelichtingen
De respondenten die niet veel, niet weinig vertrouwen hebben in de overheid geven aan dat het vertrouwen steeds minder is geworden, onder andere door de toeslagenaffaire. De respondenten die weinig vertrouwen hebben, geven aan dat de overheid steeds meer voor het eigen belang gaat en niet voldoende doen.

Aspect veiligheid

Belangrijkheid positie: 3 (van 8)

Voel je je veilig in de <u>omgeving</u> waarin je woont?

Veel inwoners van de regio Foodvalley hebben aangegeven zich veilig te voelen in de omgeving waar ze wonen. 93% voelt zich altijd of meestal wel veilig.

Ook is gekeken naar eventuele verschillen in woongebieden, zoals stadscentra, stadswijken en buurtschappen qua veiligheidsgevoel. Hiertussen zijn geen concrete verschillen waargenomen, afgezien van inwoners uit het dorpscentrum, waar 13% aangeeft zich 'soms wel, soms niet' veilig te voelen.

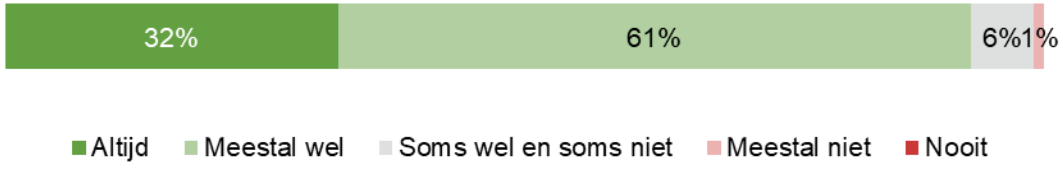

Toelichtingen
Respondenten die zich 'altijd' en 'meestal wel' veilig voelen in de woonomgeving, geven aan dat ze in een rustige en fijne omgeving wonen waar nooit echt wat gebeurt of weinig gedoe is. Men maakt zich wel zorgen over toenemende overlast door vuurwerk, buren en drugscriminaliteit. Ook lijkt het aantal inbraken toe te nemen in de nabije omgeving, wat voor een onveilig(er) gevoel zorgt.

Ik ervaar overlast van buurtbewoners

Daarnaast heeft het merendeel (82%) van de inwoners van de regio Foodvalley geen tot weinig overlast van buurtbewoners. 8% ervaart expliciet (heel) veel overlast.

Daarnaast blijkt dat er nagenoeg geen verschillen zijn in mate van overlast tussen de verschillende typen woongebieden. Enige nuance is dat inwoners uit dorpscentra iets vaker aangegeven hebben (17%) veel overlast te ervaren van buurtbewoners.

Toelichtingen
Respondenten die nauwelijks tot geen overlast ervaren van buurtbewoners, geven aan dat ze in een rustige en fijne buurt wonen. De respondenten die wel enige overlast ervaren, geven aan dat ze soms last hebben van geluidsoverlast, vuurwerk, jongeren en schoorsteenrook.

Aspect wonen

Belangrijkheid positie: 4 (van 8)

Rapportcijfer woning of woonruimte

De woning van inwoners uit de regio Foodvalley wordt over het algemeen goed beoordeeld, met gemiddeld een 8,1.

De samenstelling van het huishouden van de Inwoner uit de regio Foodvalley heeft enige invloed op de beoordeling van de woonruimte. Meerpersoonshuishoudens met/zonder kinderen geven gemiddeld een 8,2 en eenpersoonshuishoudens een 7,9. Tussen de leeftijdscategorieën zit een minimaal verschil (8,1 en 8,2).

Woning

8.1

Toelichtingen
Respondenten die hun woning of woonruimte een onvoldoende geven, geven onder andere aan dat hun woning verouderd is, niet goed geïsoleerd of dat er om hun heen veel woningen gebouwd zijn. Respondenten die een voldoende geven, geven veelal aan dat ze een fijne en ruime woning of woonruimte hebben, op een goede locatie, die energieneutraal is of kan worden.

Rapportcijfer woonomgeving

De woonomgeving wordt in de regio Foodvalley hoog beoordeeld, met gemiddeld een 7,9.

Inwoners van een buurtschap (kleine verzameling huizen zonder duidelijke kern)/ buitengebied en stad/dorp beoordelen de woonomgeving beiden gemiddeld met een 7,9. Bij het analyseren van verschillen tussen leeftijdscategorieën komt naar voren dat naarmate men ouder wordt, de tevredenheid licht afneemt (resp. 8,0 bij < 35 jaar, tot een 7,8 voor ouderen > 65 jaar).

Woonomgeving

7.9

Woonomgeving uitgesplitst in binnen en buiten bebouwde kom

Buurtschap/ buitengebied	7.9
Stad/ dorp	7.9

Toelichtingen
De respondenten die hun omgeving met een onvoldoende beoordelen, zeggen met name dat ze verkeersoverlast ervaren. Respondenten die een voldoende geven, geven aan dat ze in een rustige omgeving met veel groen en voldoende voorzieningen wonen en in een prettige buurt.

Aspect welzijn

Belangrijkheid positie: 5 (van 8)

Hoe gelukkig ben je over het algemeen genomen in je leven?

Over het algemeen beoordelen de ondervraagde inwoners uit de regio Foodvalley de mate van gelukkig zijn met een ruime voldoende (7,9).

De mate van gelukkig zijn in het leven is afgezet tegen de mate waarin maandelijks geld over wordt gehouden om naar wens te besteden. Inwoners uit de regio Foodvalley die aangeven (helemaal) geen geld naar wens te besteden te hebben, hebben de mate van gelukkig zijn lager beoordeeld (7,1) dan inwoners uit de regio Foodvalley die wel geld naar wens te besteden hebben (8,1). Tussen de verschillende opleidingsniveaus is nagenoeg geen verschil in mate van gelukkig zijn (of de groepen zijn te klein om uitspraken over te kunnen doen). De samenstelling van het huishouden heeft beperkte invloed op het gelukkig zijn. Eenpersoonshuishoudens beoordelen de mate van gelukkig zijn het laagst (7,6).

Gelukkig in het leven

Gelukkig met leven uitgesplitst naar maandelijks geld overhouden

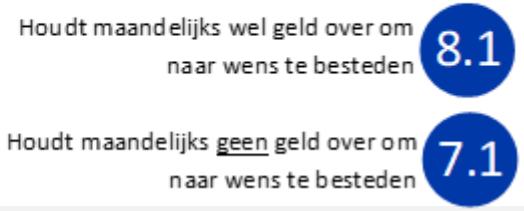

Toelichtingen
Respondenten die hun eigen leven met een voldoende beoordelen, geven veelal aan dat ze een gezond leven hebben en een goede woonomgeving met genoeg voorzieningen. Ook zijn ze tevreden met kleine dingen. Respondenten die een onvoldoende hebben gegeven, wijzen daarbij ter toelichting vooral op de volgens hen falende overheid en Europese wetgeving.

Welk rapportcijfer geef je de hoeveelheid vrije tijd die je hebt?

De hoeveelheid vrije tijd die men heeft wordt door inwoners uit de regio Foodvalley gemiddeld met een 7,7 beoordeeld. De verdiepende analyse op pagina 16 laat zien dat mensen die hun vrije tijd beter beoordelen, ook over het algemeen gelukkiger zijn.

In de vervolganalyse is gekeken of dit verschilt voor het aantal uren dat men in de week werkt. De groep die 20-32 uur werkt en 33-40 uur is voldoende groot om te vergelijken. Hieruit blijkt dat de groep die meer uur werkt, de hoeveelheid vrije tijd gemiddeld een lager rapportcijfer geeft.

Hoeveelheid vrije tijd

Hoeveelheid vrije tijd uitgesplitst naar aantal uur werk per week

Toelichtingen
Veel respondenten die een hoge beoordeling geven aan hun vrije tijd, geven aan dat ze met pensioen zijn en/of zelf hun tijd in kunnen delen. Deze respondenten geven aan dat ze die tijd nu vooral benutten met vrijwilligerswerk en hobby's. Respondenten die een onvoldoende hebben gegeven, houden vooral door werk weinig vrije tijd over.

Aspect materiële welvaart

Belangrijkheid positie: 6 (van 8)

Ik houd maandelijks geld over om naar wens te besteden of te sparen?

66% van de respondenten geeft aan maandelijks geld over te houden om naar vrije wens te besteden. Daarentegen geeft 16% aan (helemaal) geen geld over te houden.

Er is gekeken naar het verband tussen het aantal uur betaald werk dat wordt verricht en het maandelijks overhouden van geld om vrij te besteden of sparen. Alleen over de groepen die tussen de 20 en 32 uur werken en 33 en 40 uur kan iets gezegd worden. 75% van beide groepen is het er (helemaal) mee eens dat ze maandelijks geld overhouden om naar wens te besteden of sparen. Voor opleidingsniveau geldt dat, voor de groepen die voldoende groot zijn om te vergelijken, hoe hoger het opleidingsniveau, hoe meer ze het eens zijn met de stelling.

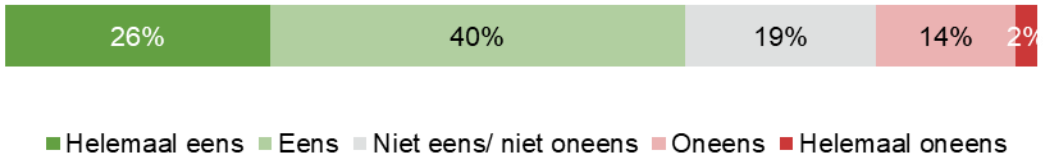

Toelichtingen
Respondenten die aangeven maandelijks geld over te hebben om naar wens te besteden of te sparen, geven aan dat ze gewend zijn om op de uitgaven te letten of dat hun inkomsten groter zijn dan de uitgaven. Wel wordt daarbij de kanttekening geplaatst dat dit steeds lastiger wordt door de huidige inflatie. Dit geldt grotendeels ook voor de respondenten die niet of nauwelijks geld over hebben.

Hoe makkelijk kun je rondkomen?

Evenals bij het aspect met betrekking tot het maandelijks overhouden van geld, geeft de meerderheid van de respondenten (63%) aan makkelijk of heel makkelijk rond te kunnen komen van het totale huishoudinkomen.

Als we kijken naar de verschillende opleidingsniveaus, dan blijkt dat, voor de groepen die voldoende groot zijn om te vergelijken, hoe hoger het opleidingsniveau, hoe makkelijker ze rond kunnen komen. Qua leeftijdscategorieën zijn er nauwelijks verschillen waar te nemen in de resultaten.

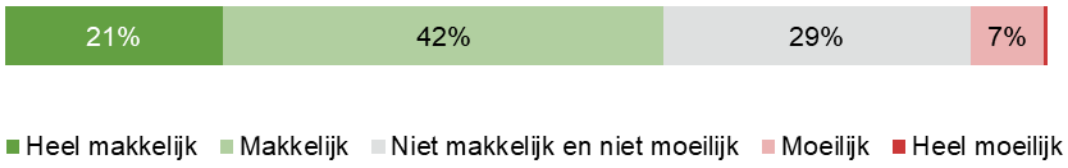

Toelichtingen
Respondenten die (heel) makkelijk kunnen rondkomen geven onder andere aan dat ze bewust met hun geld omgaan of meer bezuinigen. Respondenten die aangeven moeite te hebben met rondkomen, wijten dit voornamelijk aan huidige prijsstijgingen.

Aspect Arbeid en vrije tijd

Belangrijkheid positie: 7 (van 8)

Welk rapportcijfer geef jij jouw huidige werk?

De respondenten beoordelen het werk gemiddeld met een 7,8. Slechts een minimaal deel (4%) geeft zijn of haar werk een onvoldoende (cijfer 5 of lager). De verdiepende analyse op pagina 16 laat zien dat mensen die hun huidige werk beter beoordelen, ook over het algemeen gelukkiger zijn.

In de analyse is gekeken of de tevredenheid over het werk verschilt per leeftijdscategorie. Hieruit blijkt dat de tevredenheid over het werk nagenoeg gelijk is voor de leeftijdsgroepen.

Toelichtingen

De respondenten die een voldoende geven als rapportcijfer voor het huidige werk geven aan dat ze het naar hun zin hebben bij hun huidige werk met een passend salaris. Ze hebben vaak plezier in hun werk. Wel geven ze aan dat verhoogde werkdruk hinderlijk is.

Ik heb een goede balans tussen werk en privé

79% van de inwoners uit de regio Foodvalley geeft aan een goede balans te hebben tussen werk en privé. De verdiepende analyse op pagina 16 laat zien dat mensen die hun werk-privébalans beter beoordelen, ook over het algemeen gelukkiger zijn.

Vervolgens is de mate van rondkomen afgezet tegen de mate van werk-privébalans. Respondenten die heel makkelijk kunnen rondkomen geven in 74% van de gevallen aan een goede balans te hebben tussen werk en privé. Bij respondenten die heel moeilijk kunnen rondkomen is dit 55%. Met name de jongeren (jonger dan 35 jaar) zijn het er (helemaal) mee eens dat ze een goede werk-privébalans hebben (88%). Geslacht heeft

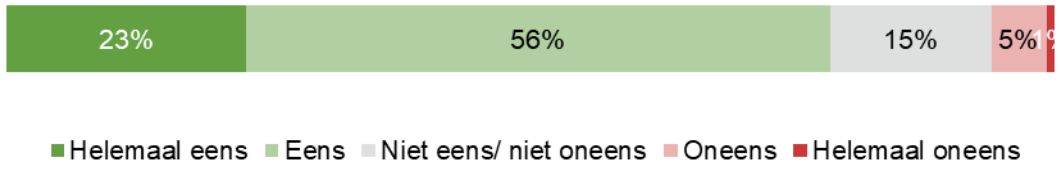

Toelichtingen

De respondenten die hebben aangegeven het niet eens/ niet oneens te zijn over het hebben van een goede werk-privébalans, geven aan dat het door lange werkdagen, reistijden of overuren soms wel lastig is. Ook respondenten die geen goede balans tussen werk en privé hebben, geven aan dat dit te maken heeft met een hoge werkdruk.

Aspect milieu

Belangrijkheid positie: 8 (van 8)

Ik ben tevreden over de kwaliteit van natuur en landschap in de regio

De meerderheid van de inwoners uit de regio Foodvalley is (zeer) tevreden over de kwaliteit van natuur en landschap (83%). 8% is het er (helemaal) mee oneens dat ze tevreden zijn over de kwaliteit van natuur en landschap in de regio. De verdiepende analyse op pagina 16 laat zien dat mensen die meer tevreden zijn over de kwaliteit van natuur en landschap in de regio, ook over het algemeen gelukkiger zijn.

Voor de leeftijdscategorieën geldt dat de jongste (jonger dan 35 jaar) en de oudste leeftijdsgroep (65 jaar en ouder) het meest tevreden is over de kwaliteit van natuur en landschap in de regio (87% (helemaal) eens).

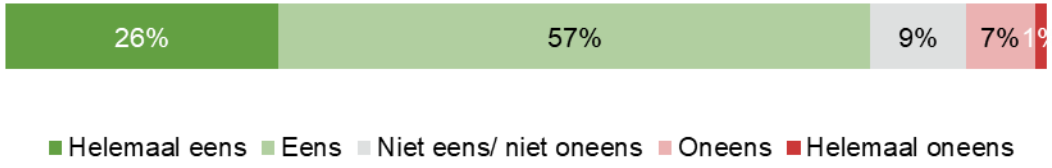

Toelichtingen
Respondenten die tevreden zijn over de kwaliteit van natuur en landschap in de regio geven aan dat het netjes en schoon is in de buurt. Respondenten die niet tevreden zijn over de kwaliteit van natuur en landschap in de regio benoemen hier onder andere als reden zwerfafval en hondenpoep.

Ik ben tevreden over hoe schoon de omgeving is waarin ik woon

De meerderheid is (zeer) tevreden over hoe schoon de omgeving is waarin ze wonen. 62% geeft aan hierover tevreden te zijn, tegen 16% die ontevreden is.

Deze resultaten zijn afgezet tegen de gemiddelde wekelijkse arbeidsuren en de verschillende typen woongebieden. Hieruit blijkt dat mensen die 20-32 uur werken minder tevreden zijn over hoe schoon de woonomgeving is (60%) dan inwoners die 33-40 uur werken (70%). Het type woongebied heeft geen duidelijke invloed op de tevredenheid van hoe schoon de omgeving is. Wijk van een dorp scoort iets hoger (69%).

Toelichtingen
Respondenten die tevreden zijn over hoe schoon de woonomgeving is, merken dat hun omgeving steeds schoner is geworden de afgelopen jaren. Wel ervaren ze soms nog overlast van zwerfafval. Ook respondenten die aangeven dat het schoner kan geven aan nog steeds veel zwerfafval, onkruid en hondenpoep te zien in hun omgeving.

Clusters in de regio Foodvalley

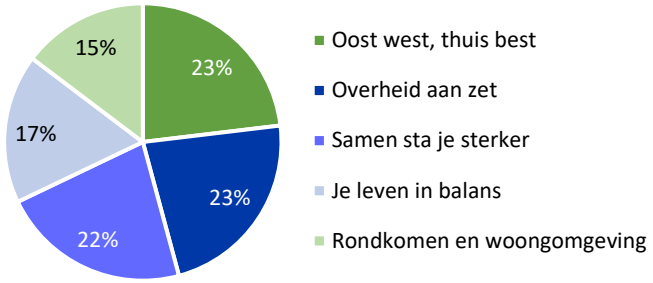

Gelderland Panel

Een verdiepende analyse is uitgevoerd op de prioriteiten van respondenten. Op basis van patronen in antwoorden van respondenten, zijn de respondenten in vijf verschillende clusters ingedeeld. Elk cluster vindt andere thema's belangrijk en voor elke groep is een aantal specifieke (achtergrond)kenmerken herkenbaar. Deze kenmerken blijken significant aanwezig binnen het cluster. In bijlage 1 is een tabel opgenomen met een overzicht van de kenmerken van de clusters.

1. Oost west, thuis best (23% van de bevolking uit regio Foodvalley)

Het cluster 'Oost west, thuis best' vindt de eigen woning het belangrijkst.

Deze groep bestaat uit relatief veel jongeren en mensen woonachtig in dorpscentra. Kenmerkend voor deze groep is dat ze meer tevreden zijn over hun werk-privé balans en hun werk beter beoordelen.

2. Overheid aan zet (23% van de bevolking uit regio Foodvalley)

Het tweede cluster vindt het belangrijkste dat mensen zich veilig voelen en vertrouwen hebben in de overheid.

Deze groep bestaat een goede afspiegeling van de gehele populatie. Kenmerkend is dat zij meer vertrouwen hebben in de overheid en de medemens.

3. Samen sta je sterker (22% van de bevolking uit regio Foodvalley)

Het derde cluster vindt het meer vertrouwen van de medemens en een betere werk-privé balans van mensen het belangrijkste.

Deze groep bestaat uit relatief weinig eenpersoonshuishoudens en laagopgeleiden. Kenmerkend voor deze groep is dat ze vaker geld overhouden om te besteden naar eigen wens.

4. Je leven in balans (17% van de bevolking uit regio Foodvalley)

Het cluster 'Je leven in balans' vindt het belangrijkste dat mensen minder moeite hebben om rond te komen, zich veilig voelen en een goede werk-privé balans hebben.

Deze groep bestaat uit relatief weinig laagopgeleiden. Scores op de overige aspecten wijken niet af van gemiddeld.

5. Rondkomen en woonomgeving (15% van de bevolking uit regio Foodvalley)

Het laatste cluster vindt het het belangrijkst dat mensen kunnen rondkomen in een fijne woonomgeving.

De groep bestaat uit relatief weinig jongeren en veel lager opgeleiden en gepensioneerden. Kenmerkend voor deze groep is dat ze minder geld overhouden.

Geluk en andere brede welvaartsaspecten

Om meer inzicht te krijgen in de brede welvaartsaspecten die samenhangen met het welzijn van inwoners van de regio Foodvalley is een correlatie analyse (Spearman's rank) uitgevoerd op het welzijnsaspect van een gelukkig leven in het algemeen.

In de prioriteitenmatrix zijn de gemiddelde scores op een aspect op de verticale (y-)as weergegeven en de correlaties met het geluksaspect op de horizontale (x-)as. Alle aspecten hebben een significante samenhang met het geluksaspect (tenzij anders weergegeven), waarbij de sterkte van samenhang verschilt. De assen kruizen op de gemiddelde score van alle aspecten samen (y-as) en de gemiddelde correlatie van alle aspecten met geluk (x-as). De gemiddelde samenhang van de aspecten en de geluksscore is voor de regio Foodvalley opvallend laag.

De prioriteitenmatrix leidt tot 4 soorten uitkomsten:

1. Bovengemiddeld positieve score en sterke samenhang met geluk
Inwoners beoordelen de brede welvaartsaspecten werk, vrije tijd, natuur en landschap en balans werk privé (zeer) positief. Ook hebben deze aspecten een relatief sterke samenhang met geluk. Het is belangrijk om hier aandacht voor te blijven houden omdat ze samenhangen met een gelukkig leven van inwoners uit de regio Foodvalley

2. Bovengemiddeld positieve score en beperkte samenhang met geluk
Inwoners beoordelen de aspecten overlast, woonomgeving, woning, veilig voelen, rondkomen en gezond leven (zeer) positief. De samenhang tussen deze aspecten en geluk is zeer beperkt. Om het algemene geluk van mensen te verbeteren, lijkt het minder belangrijk op deze items te focussen. Wel worden deze aspecten stuk voor stuk hoog beoordeeld en is het van belang om deze hoge scores te behouden. Bij ontbreken van deze aspecten zou samenhang wellicht kunnen toenemen (bijv. als het algemene gevoel van veiligheid afneemt, gevoel van geluk eveneens afneemt en dus correleert).

3. Gemiddeld negatievere score en sterke samenhang met geluk
Inwoners waarderen de brede welvaartsaspecten algemene gezondheid, geld sparen en schone woonomgeving iets lager dan de gemiddelde score (maar nog steeds overwegend positief). De samenhang tussen dit aspect en geluk is relatief sterk. In relatie tot geluk is het van belang om deze aspecten te verbeteren.

4. Gemiddeld negatievere score en beperkte samenhang met geluk
Inwoners beoordelen de brede welvaartsaspecten mensen zijn te vertrouwen en vertrouwen overheid (iets) lager dan de gemiddelde score. De samenhang tussen deze aspecten en geluk is relatief beperkt. Het is van belang om deze aspecten te verbeteren maar in relatie tot geluk heeft het een lagere prioriteit.

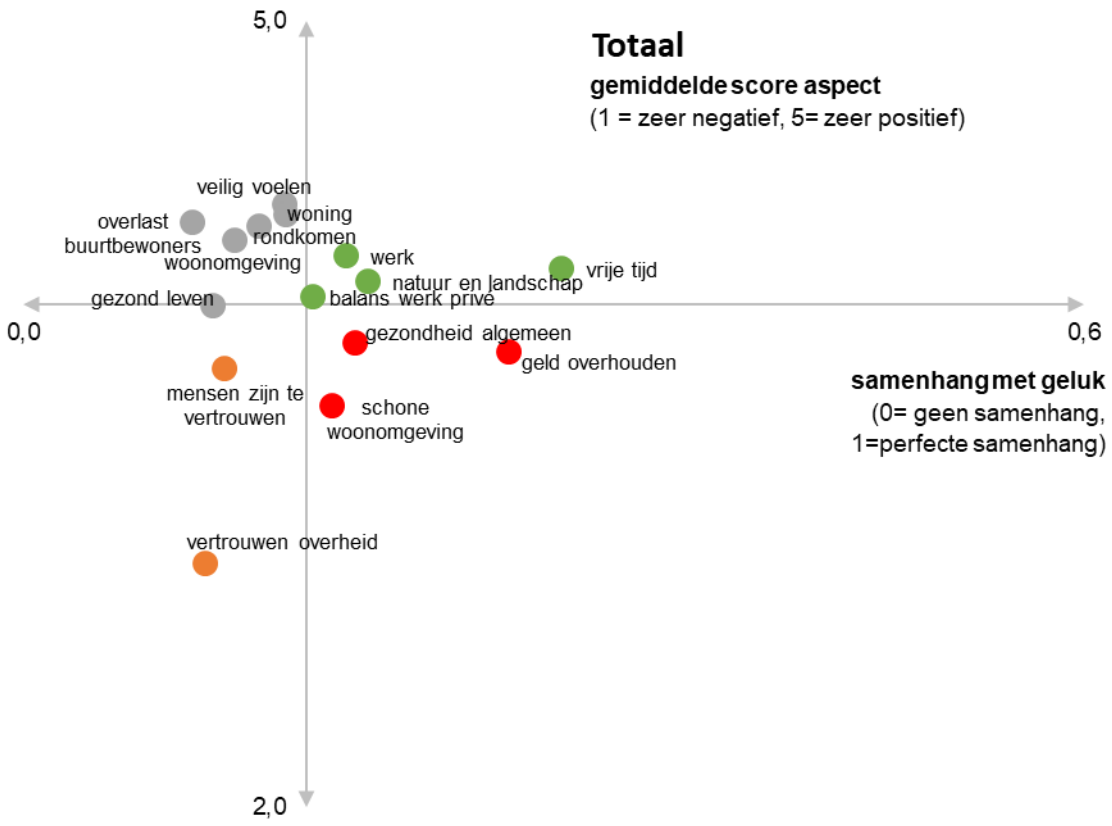

Clusters brede welvaart en geluk

Voor de vijf clusters zijn prioriteitenmatrixen gemaakt waarin de gemiddelde scores op de aspecten zijn afgezet tegen de mate waarin het betreffende aspect samenhangt met geluk (zie bijlage 2). Opgemerkt dient te worden dat de gemiddelde samenhang van alle aspecten relatief weinig samenhangt met het geluk.

1. Oost west, thuis best

Het cluster 'Oost west, thuis best' vindt het het belangrijkste dat mensen meer tevreden zijn over de eigen woning.

Geld overhouden, de hoeveelheid vrije tijd en de woning hebben een relatief sterke samenhang met hun eigen geluk-score.

2. Overheid aan zet
Het tweede cluster vindt het belangrijkste dat mensen zich veilig voelen en vertrouwen hebben in de overheid.

Qua samenhang met geluk hangt van bovengenoemde aspecten echter alleen veilig voelen relatief sterk samen. De woning en woonomgeving hangen het meest samen met de geluk-score.

3. Samen sta je sterker
Het derde cluster vindt het meer vertrouwen van de medemens en een betere werk-privé balans van mensen het belangrijkste.

Vrije tijd, natuur en landschap en overlast van buurtbewoners hangen relatief sterk samen met het eigen geluk. De rest van de aspecten hangen voor dit cluster allemaal weinig samen met de geluk-score

4. Leven in balans
Het cluster 'Je leven in balans' vindt het het belangrijkst dat mensen minder moeite hebben om rond te komen, zich veilig voelen en een goede werk-privé balans hebben.

De aspecten geld overhouden, werk, natuur en landschap en vrije tijd kennen de sterkste samenhang met geluk voor dit cluster.

5. Rondkomen en woonomgeving
Het laatste cluster vindt het het belangrijkst dat mensen kunnen rondkomen in een fijne woonomgeving.

De hoeveelheid vrije tijd en geld overhouden kennen de grootste samenhang met hun eigen algemene geluk.

Overige vragen regio Foodvalley

Er is een aantal overige vragen gesteld. De resultaten hiervan zijn hieronder weergegeven.

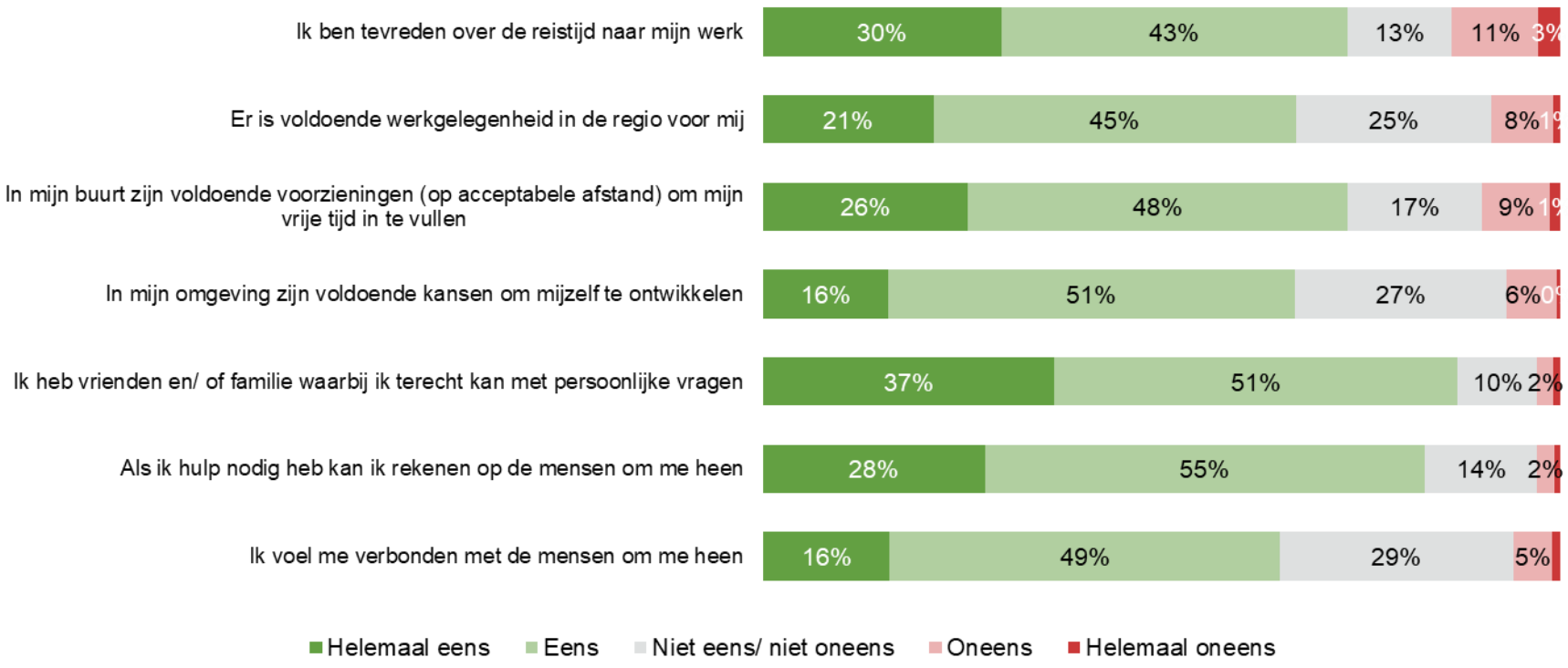

Extra vragen regio Foodvalley

Er is een specifieke vraag, alleen relevant voor de inwoners uit de regio Foodvalley. Het resultaat hiervan is hieronder weergegeven.

Ik heb vertrouwen in de toekomst:

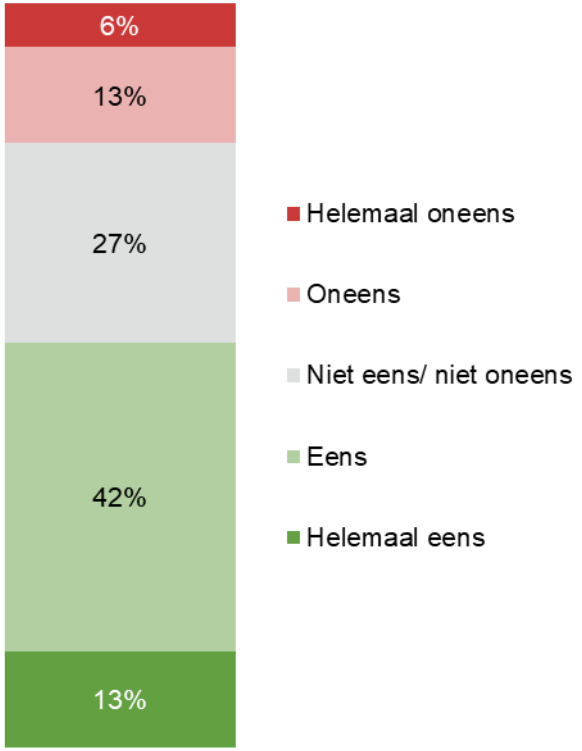

Bijlagen

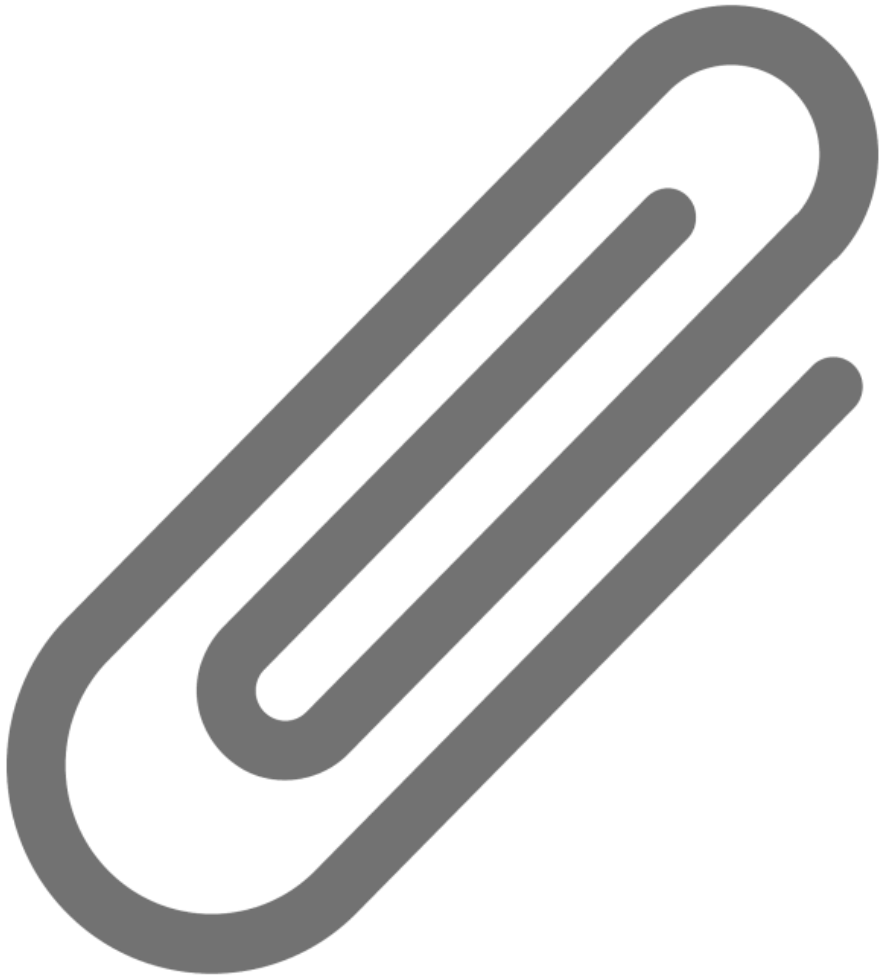

Bijlage 1 Overzicht kenmerken clusters

Cluster	Grootte cluster	Toelichting prioriteiten	Leeftijd	Huishouden	Dagelijks leven	Opleidings-niveau	Gebied	Overig
1. Oost west, thuis best	23%	Eigen woning is het meest belangrijk	Jongeren				Dorpscentrum	Zijn meer tevreden over de werk-privé balans in hun leven en over hun werk
2. Overheid aan zet	23%	Hechten het meeste belang aan het gevoel van veiligheid, vertrouwen in de overheid en weinig overlast						Hebben meer vertrouwen in de overheid en de medemens
3. Samen sta je sterker	22%	Vinden balans in het leven en vertrouwen in de medemens het meest belangrijk						Houden meer geld over om naar wens te besteden
4. Je leven in balans	17%	Balans in het leven, gevoel van veiligheid en kunnen rondkomen zijn het meest belangrijk						
5. Rondkomen en woonomgeving	15%	Vinden goed kunnen rondkomen en hun woonomgeving het belangrijkste	Middelbaar en ouderen		Gepensioneerd/ VUT	Laag		

Bijlage 2 Prioriteitenmatrix per cluster (1 van 5)

Assen kruizen op gemiddelden van de gehele respondentengroep

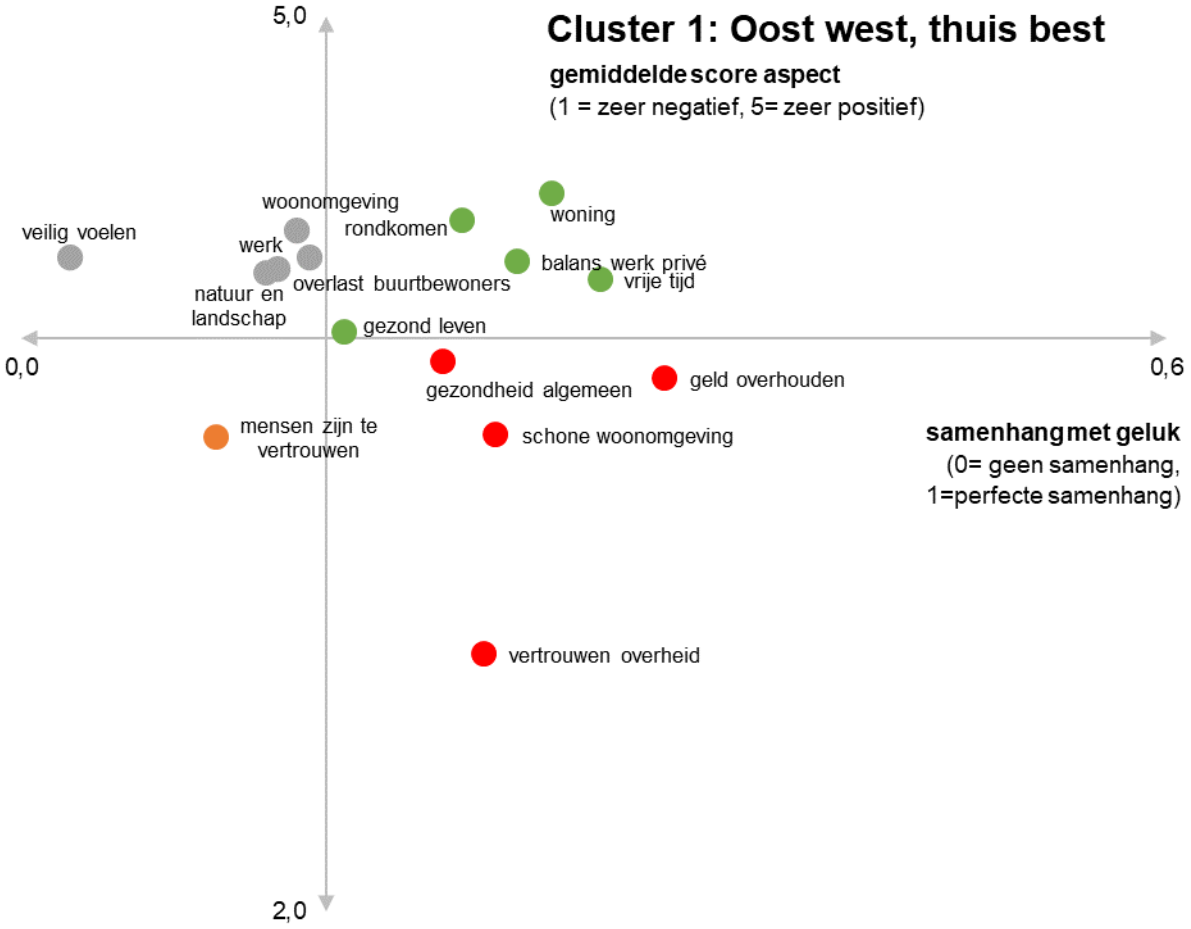

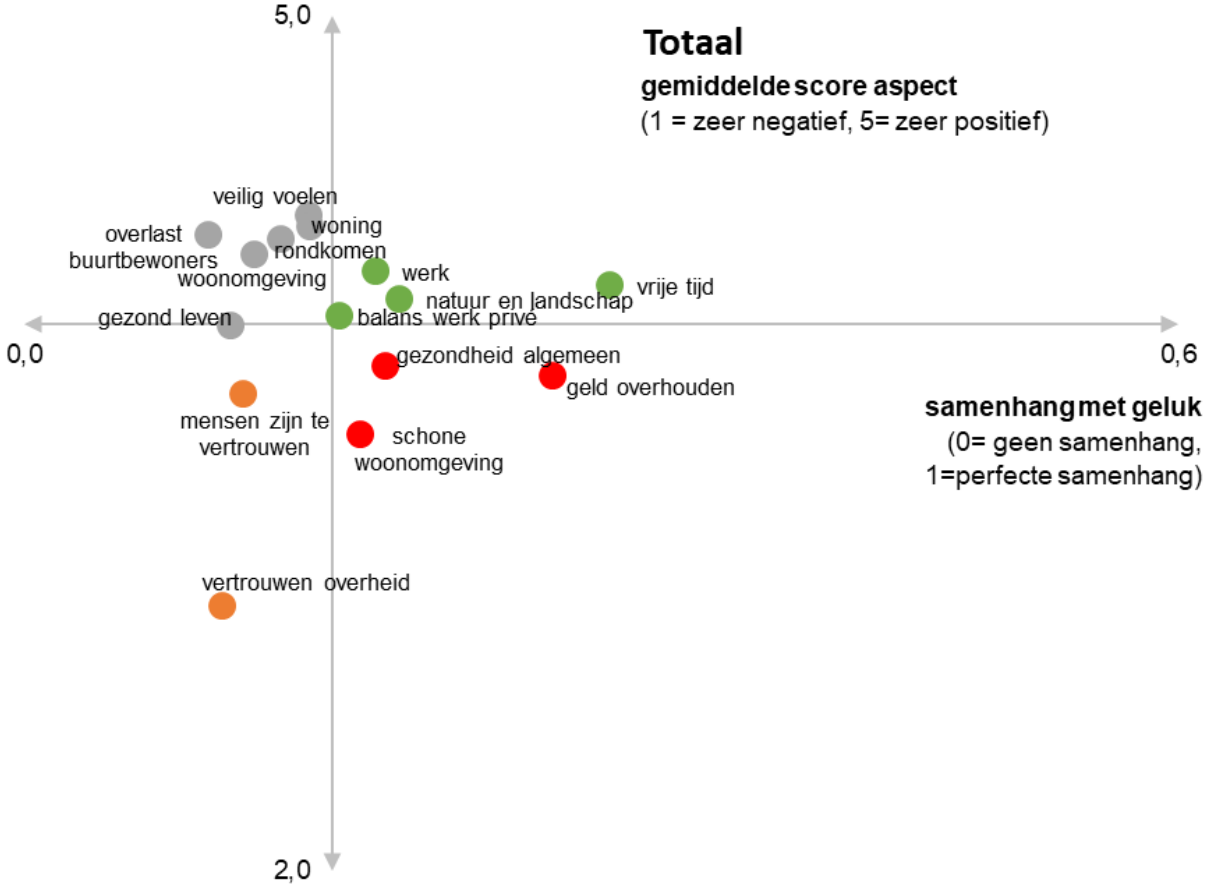

Bijlage 2 Prioriteitenmatrix per cluster (2 van 5)

Assen kruizen op gemiddelden van de gehele respondentengroep

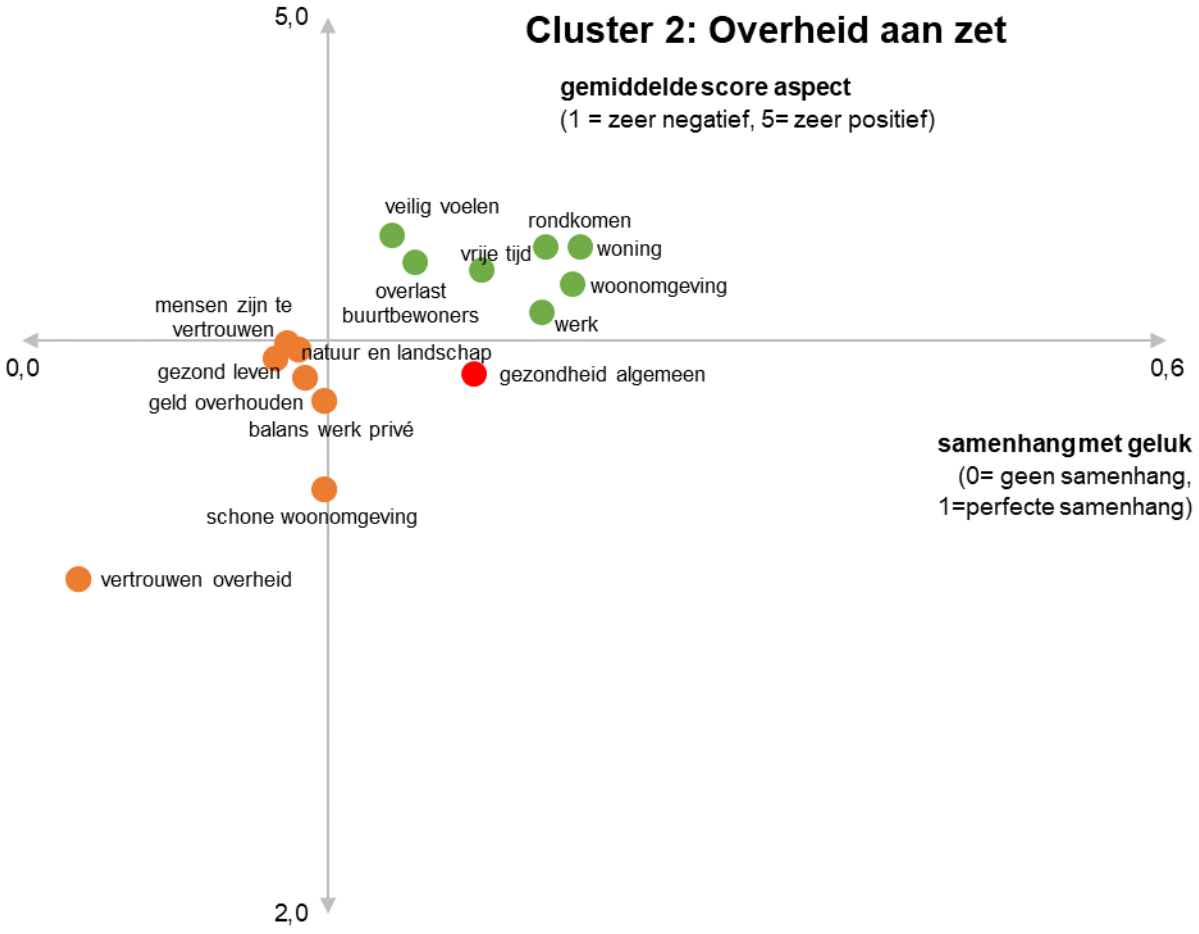

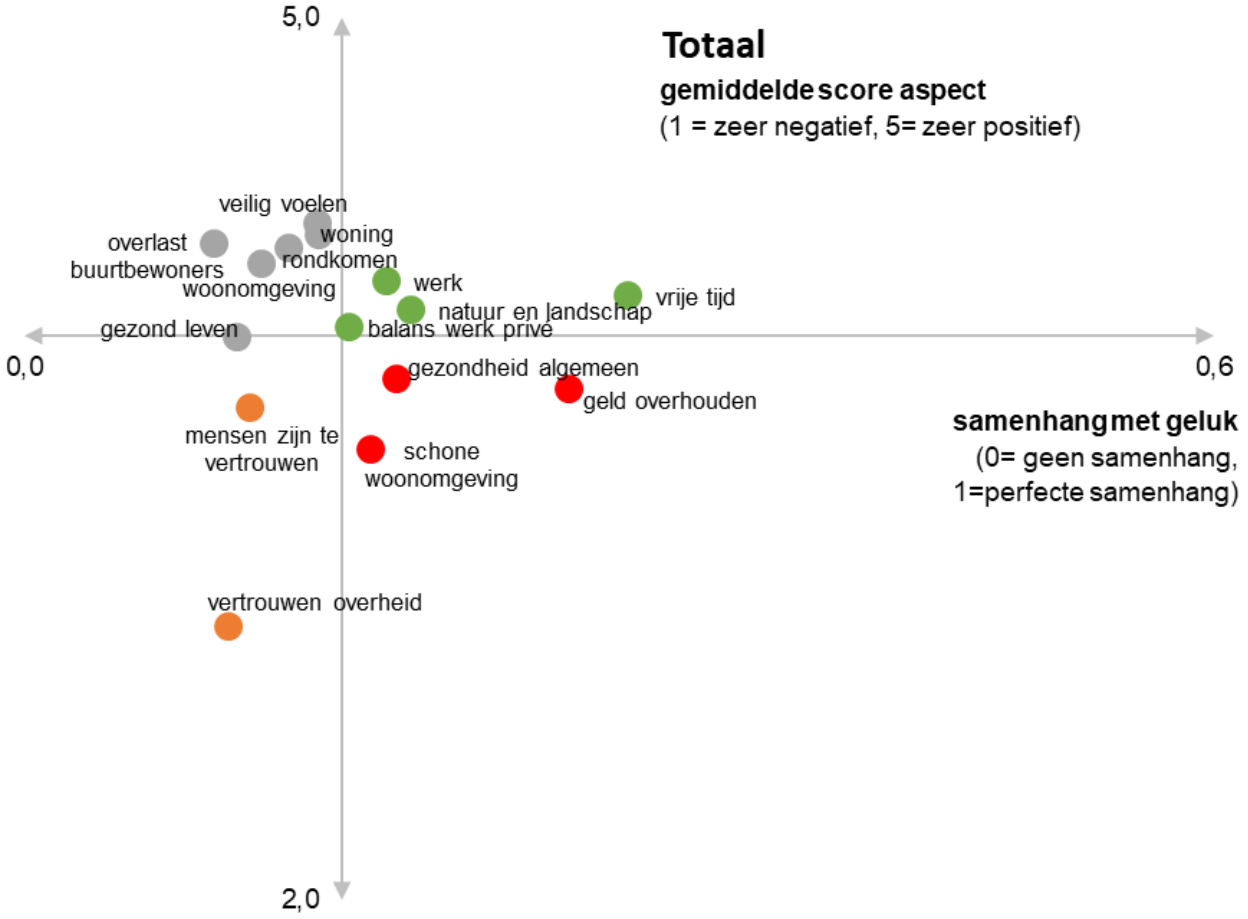

Bijlage 2 Prioriteitenmatrix per cluster (3 van 5)

Assen kruizen op gemiddelden van de gehele respondentengroep

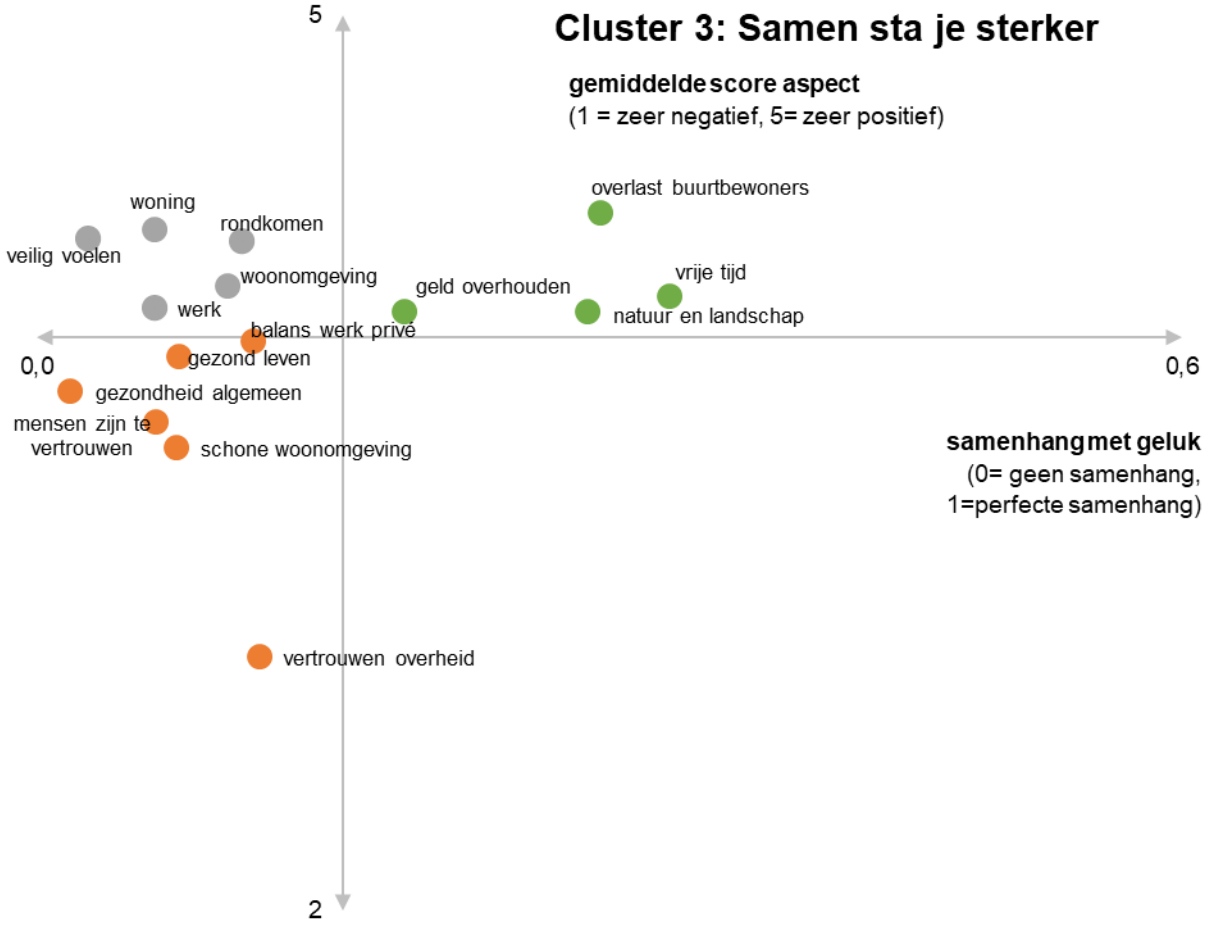

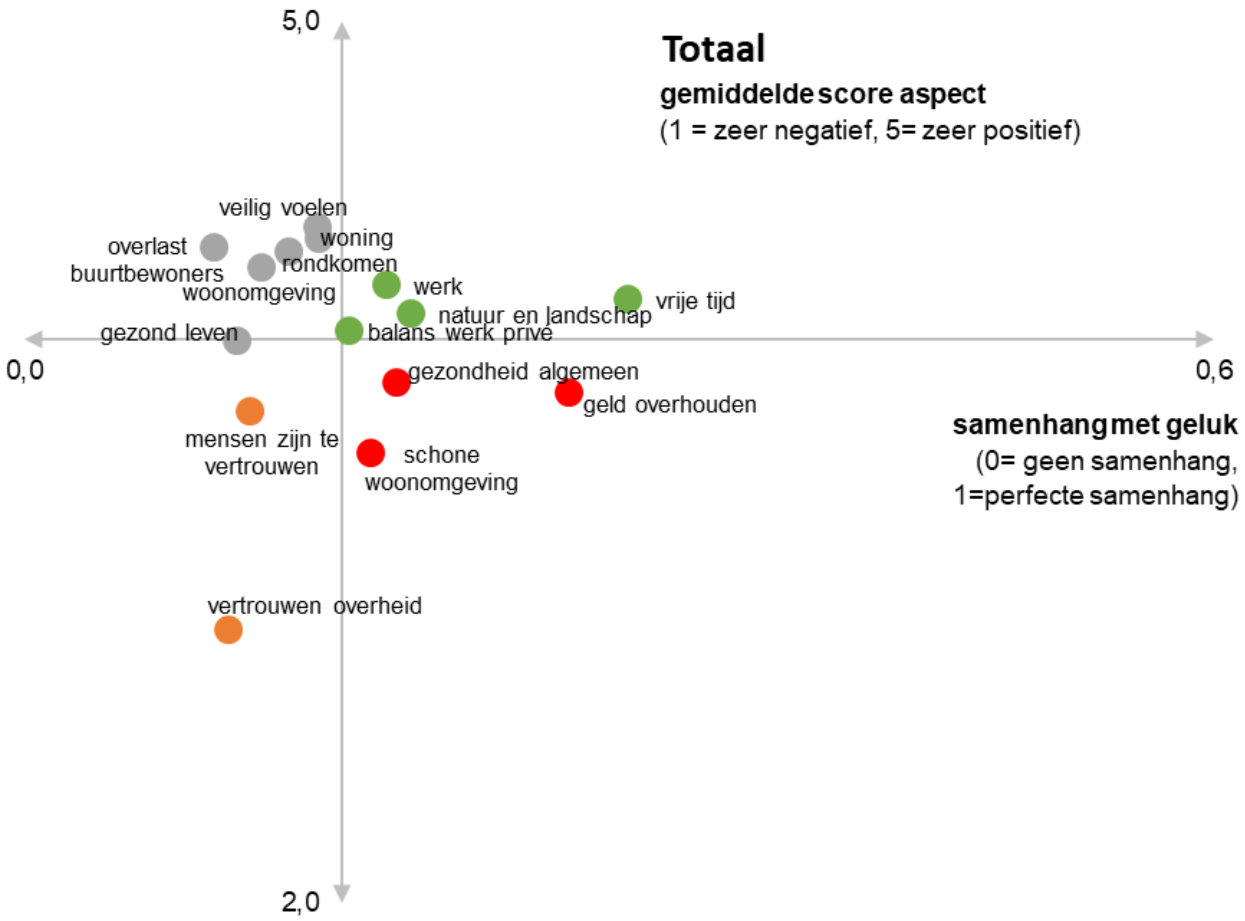

Bijlage 2 Prioriteitenmatrix per cluster (4 van 5)

Assen kruizen op gemiddelden van de gehele respondentengroep

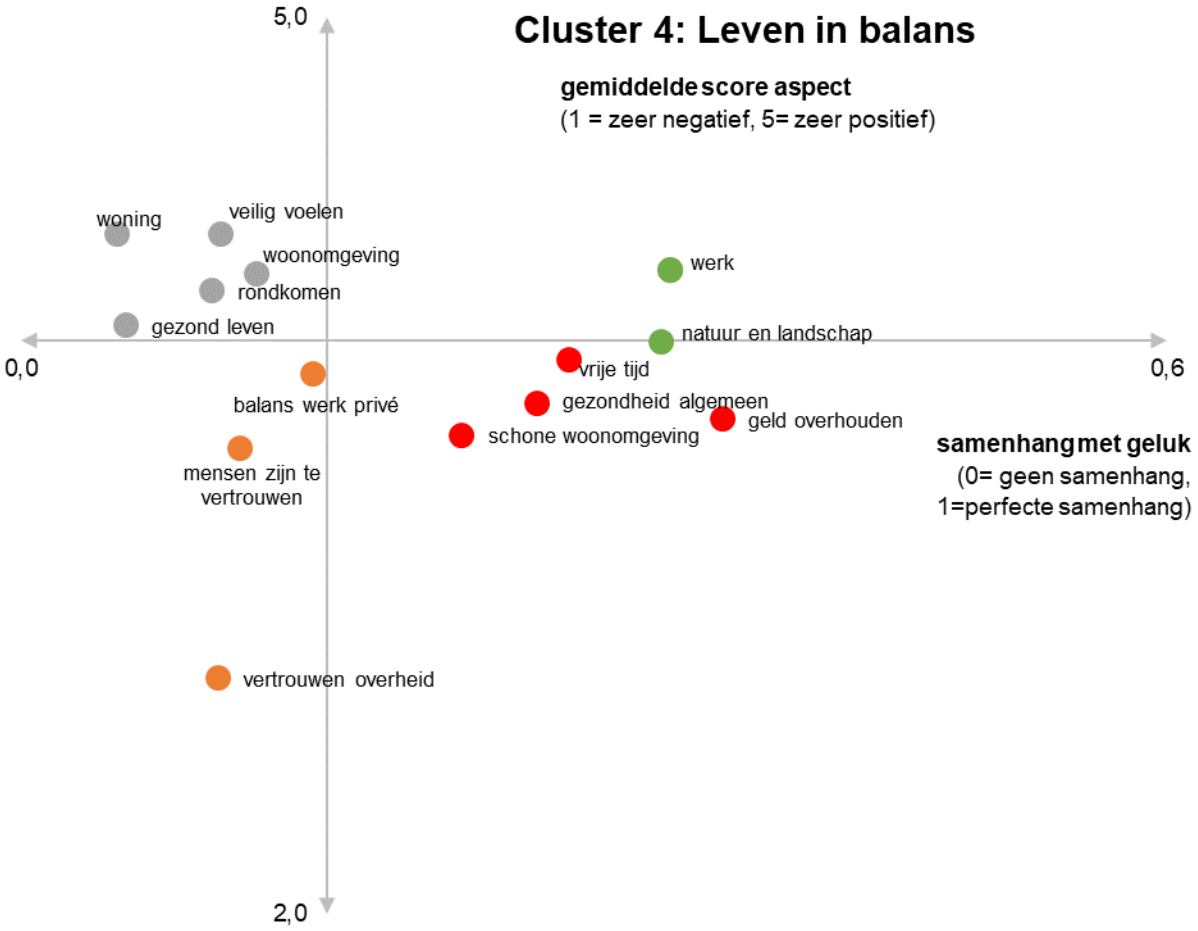

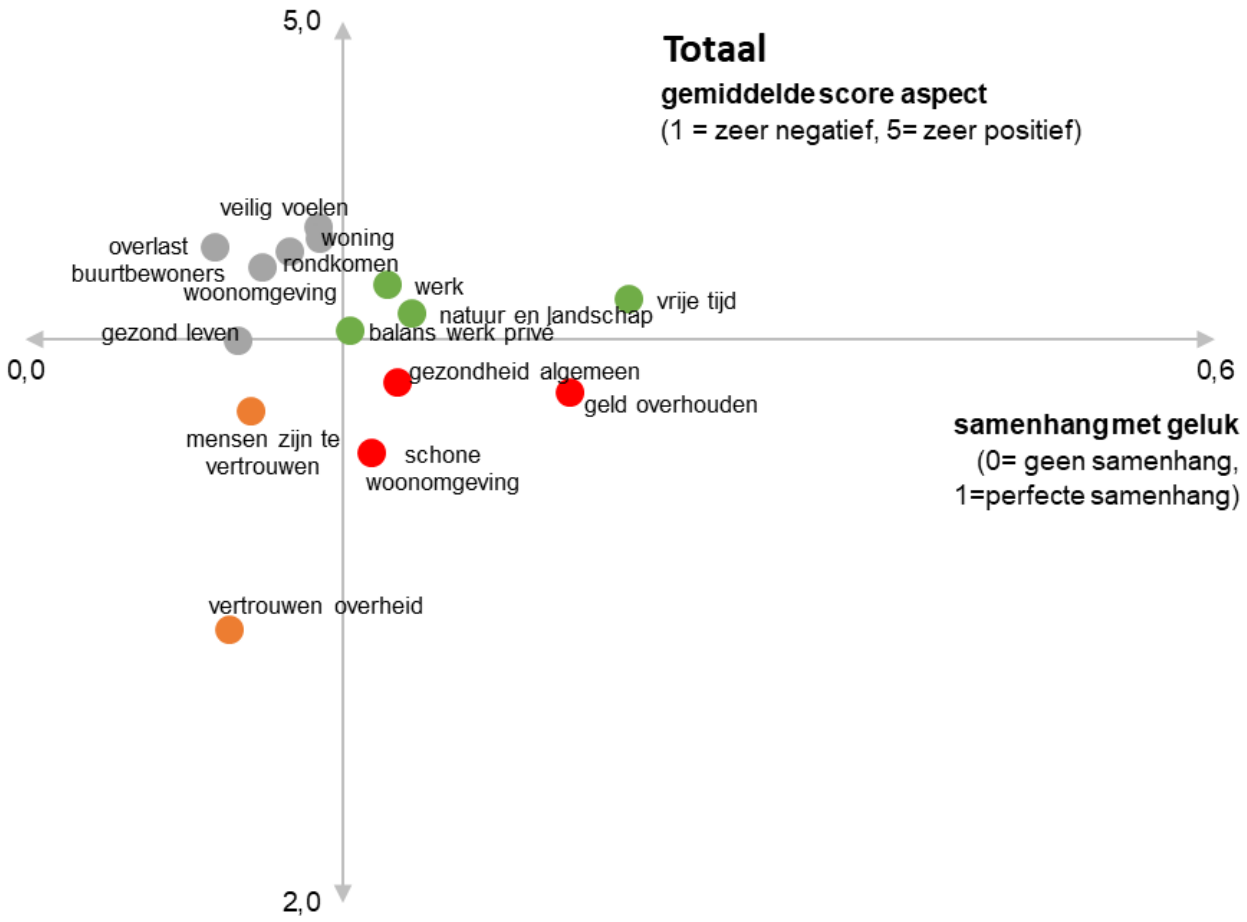

Bijlage 2 Prioriteitenmatrix per cluster (5 van 5)

Assen kruizen op gemiddelden van de gehele respondentengroep

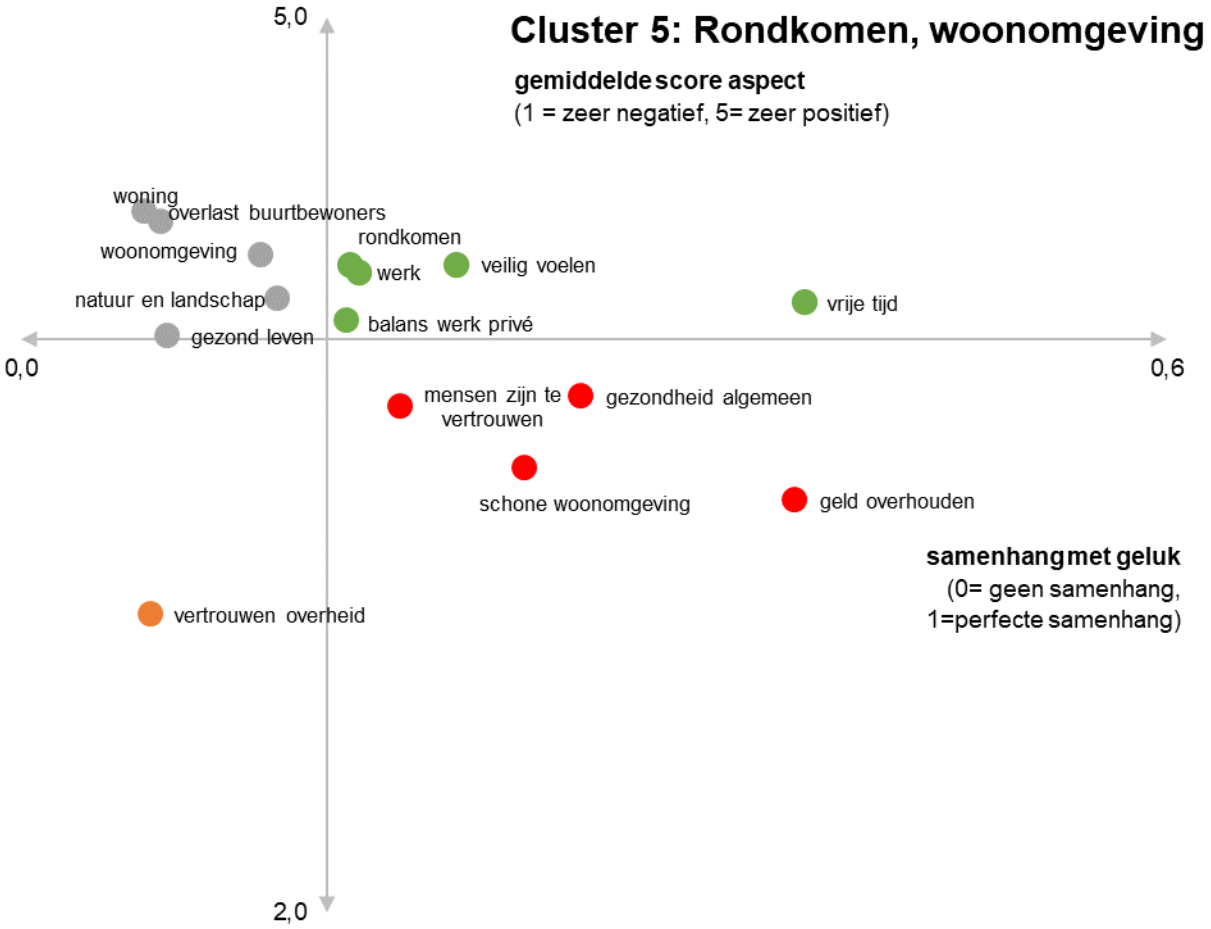

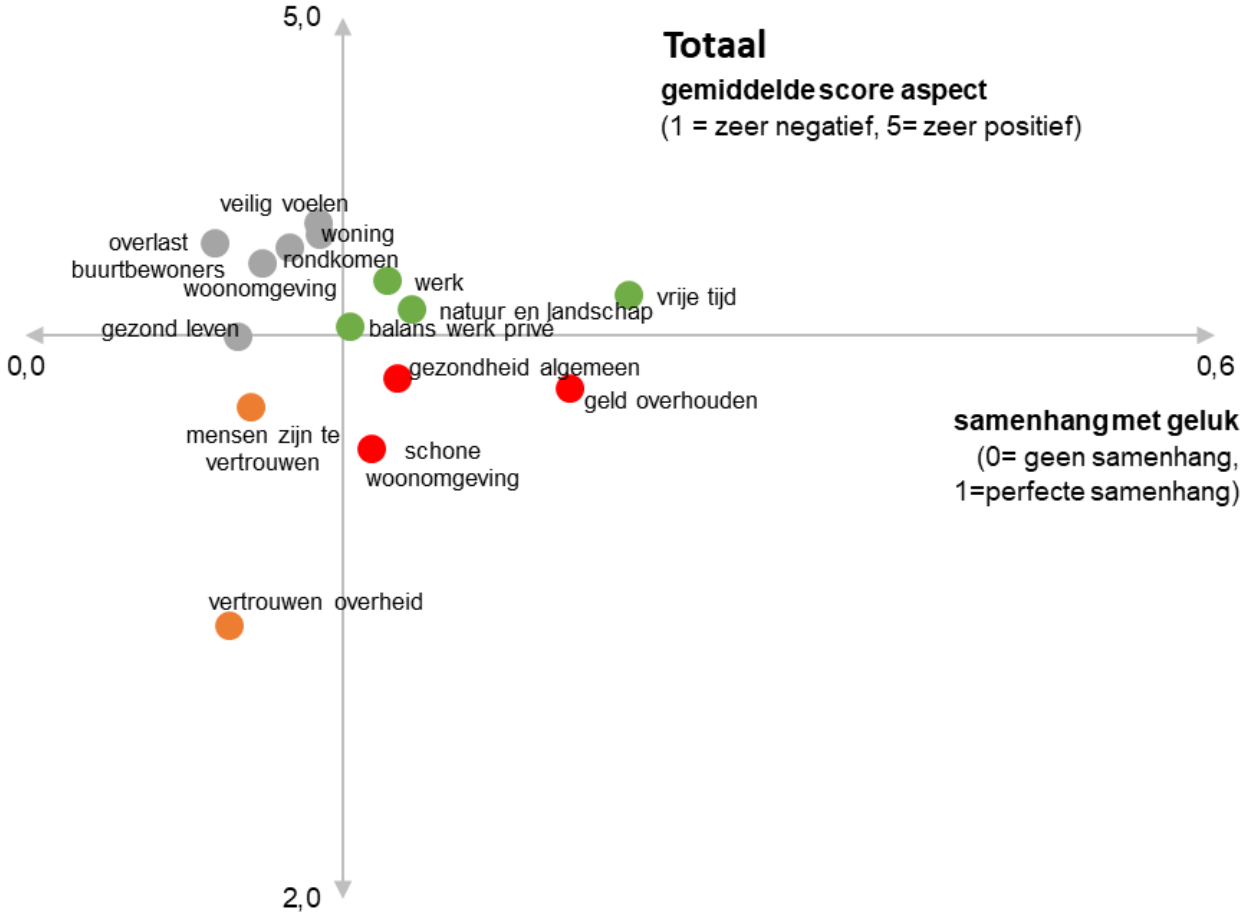

Bijlage 3 Achtergrondkenmerken respons (1 van 2)

Geslacht	N
Man	306
Vrouw	273
Anders	2
Zeg ik liever niet	13
Onbekend	54
Totaal	**653**

Samenstelling huishouden	N
Meerpersoonshuishouden zonder kinderen	306
Meerpersoonshuishouden met kinderen	197
Eenpersoonshuishouden (alleenwonend)	89
Onbekend	55
Totaal	**653**

Hoe makkelijk/moeilijk kan je huishouden rondkomen van het totale huishoudinkomen?	N
Heel makkelijk	121
Makkelijk	245
Niet makkelijk en niet moeilijk	171
Moeilijk	30
Heel moeilijk	3
Onbekend	83
Totaal	**653**

Gemeente	N
Rhenen	401
Ede	106
Veenendaal	53
Wageningen	46
Barneveld	22
Nijkerk	16
Scherpenzeel	5
Renswoude	4
Totaal	**653**

In welk gebied woon je?	N
Wijk van een stad	252
Wijk van een dorp	172
Stadscentrum	64
Dorpscentrum	51
Buitengebied	40
Buurtschap	7
Anders	8
Onbekend	54
Totaal	**653**

Bijlage 3 Achtergrondkenmerken respons (2 van 2)

Welke situatie past het beste bij jou?	N
Zelfstandig ondernemer/ ZZP'er	57
Werkzaam in loondienst	229
Werkzaam bij de overheid	46
Arbeidsongeschikt	19
Werkloos/ Werkzoekend/ Bijstand	6
Gepensioneerd/ VUT	244
Studerend/ Schoolgaand	4
Huisvrouw/-man	31
Anders	11
Onbekend	6
Totaal	**653**

Leeftijdscategorie	N
Jonger dan 35 jaar	46
35 - 64 jaar	317
65 jaar en ouder	229
Onbekend	61
Totaal	**653**

Wat is je hoogst voltooide opleiding?	N
Geen	1
Basisonderwijs	4
LBO/ VBO	16
VMBO kader- of beroepsgericht	13
VMBO (theoretisch of gemengd)/ MAVO/ (M)ULO	48
Eerste 3 leerjaren HAVO/ VWO	8
MBO niveau 1	19
Bovenbouw HAVO/ VWO (met diploma afgerond)/ HBS/ MMS	29
MBO niveau 2-4	94
HBO/ WO bachelor	185
HBO/ WO master/ doctoraal/ postdoctoraal	153
Anders	12
Zeg ik liever niet	11
Onbekend	54
Totaal	**653**

De definiëring en formulering van de achtergrondkenmerken in bijlage 4 zijn gebaseerd op die van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Onderzoeksverantwoording

Betrouwbaarheid

Met het aantal respondenten dat heeft deelgenomen (653) kunnen met 95% betrouwbaarheid en 3,77% foutmarge uitspraken worden gedaan op een regionaal niveau. Deze betrouwbaarheid en nauwkeurigheid maken de data geschikt voor analyses.

Het Gelderland Panel vormt een steekproef van de Gelderse populatie. In bijlage 4 ter volledigheid de achtergrondkenmerken van de respons. Elke steekproef geeft afwijkingen ten opzichte van de werkelijkheid, maar de uitkomsten moeten een zo goed mogelijk beeld geven van de populatie. In kwantitatief onderzoek is het gebruikelijk om te spreken van een statistisch betrouwbaar verschil als de afwijking zo groot is dat deze niet door toeval wordt veroorzaakt. Het betrouwbaarheidsniveau is gedefinieerd als 1 (100%) minus het significantieniveau. Het is gangbaar uit te gaan van een significantieniveau van 5%. Dan is er sprake van een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Dat wil zeggen dat, als het onderzoek op dezelfde wijze en op hetzelfde moment zou worden herhaald, de uitkomsten in 95% van de gevallen hetzelfde beeld zouden geven.

De nauwkeurigheid (uitgedrukt in foutmarge) geeft het gebied van waarden aan, waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie ligt. Een foutmarge van bijvoorbeeld 5% betekent dat de werkelijke waarde van de totale populatie 5% hoger of lager kan liggen dan de waarde van de steekproef. Concreet: indien een onderzoeksuitkomst van de steekproef aangeeft dat 50% van de respondenten een rapportcijfer 8 geeft voor een bepaald aspect, dan ligt dit percentage in werkelijkheid maximaal 5% boven of 5% onder deze 50%, ofwel tussen de 45% en 55%. Een foutmarge van 5% is normaal en algemeen geaccepteerd bij (statistisch) kwantitatief onderzoek.

Representativiteit

De resultaten zijn representatief als we kijken naar leeftijd conform de Gouden Standaard. Om een representatief beeld van de populatie van de regio Foodvalley weer te geven zijn de geanalyseerde resultaten hiertoe gewogen. De maximale gecombineerde weegfactor hierbij is 3.98.

De Gouden Standaard is een ijkingsinstrument voor nationale en regionale steekproeven om te bepalen in hoeverre de respondentkenmerken overeenkomen met populatiekenmerken. Groepen die ondervertegenwoordigd zijn in het onderzoek hebben zwaardere weegfactoren toegewezen gekregen en andersom.

Prioriteitenmatrix

Voor de analyse van de prioriteitenmatrix is een aantal correcties op de data gedaan. Aspecten met een 10-puntsschaal zijn omgezet naar een 5-puntsschaal. Daarnaast is het overlastaspect negatief geformuleerd (“Ik ervaar overlast van buurtbewoners”), terwijl andere aspecten positief zijn geformuleerd. Daarom is de schaal van het overlastaspect omgedraaid.

Prioritering analyse

Voor de analyse van de prioritering van de thema’s zijn de antwoorden van de respondenten als volgt geanalyseerd. Men kreeg een willekeurige combinatie van 2 stellingen te zien. In totaal werd in 8 rondes de prioritering van 2 stellingen gevraagd (totaal 16 stellingen uitgevraagd). Respondenten kregen alle stellingen éénmaal te zien en beide stellingen van hetzelfde onderwerpen werden nooit gelijktijdig getoond. De percentages van de stellingen die het vaakst zijn gekozen zijn gerapporteerd.

Achtergrond Gelderland Panel

De provincie vindt het belangrijk om in verbinding te staan met de samenleving. Om die verbinding tot stand te brengen en inwoners te kunnen betrekken, consulteren en informeren, zetten ze verschillende instrumenten in. De provincie is vanaf 2019 meer structureel aan de slag gegaan met wetenschappelijk verantwoord (opinie)onderzoek met de ontwikkeling en inzet van een representatief Gelderland Panel. Vooral omdat de provincie (nog) beter wil weten wat inwoners vinden van hun werk en van onderwerpen die dat werk raken, hoe het met de inwoners gaat en wat ze van de kwaliteit van (samen)leven vinden in Gelderland.

Via het Gelderland Panel wordt verrijkende informatie opgehaald uit de samenleving, naast de geluiden die de provincie hoort op bijvoorbeeld de publieke tribune, bij demonstraties, inspraak, in de media of via andere kanalen en contacten. Deze complementerende informatie helpt de provincie om (betere) duiding te geven aan het omgevingsgeluid, om in de voorbereidingsfase beter beleid te maken en de kwaliteit van participatietrajecten, en daarmee de besluitvorming, te verbeteren. Daarnaast versterkt deze vorm van (opinie)onderzoek de betrokkenheid van Gelderlanders bij de opgaven en de beleidsthema's waar de provincie aan werkt.

Elke inwoner uit Gelderland vanaf 16 jaar kan anoniem meedoen aan het Gelderland Panel. Zij geven regelmatig hun mening via een enquête over onderwerpen die voor hen belangrijk zijn en waar provincie Gelderland zich mee bezig houdt. Deelnemers worden gedurende het jaar zowel online als offline geworven. Bijvoorbeeld via social media, uitnodigingsbrieven per post, flyers bij bibliotheken, oproepen via gemeentepagina's in lokale weekbladen en in (regionale) kranten. Het is ook mogelijk voor inwoners om (kosteloos) met een papieren vragenlijst mee te doen. Vragen worden gecheckt op taalniveau B1 dat staat voor eenvoudig Nederlands.

Sinds 2022 beheren de bureaus Moventem & Companen het Gelderland Panel in opdracht van de provincie en ondersteunen zij bij de ontwikkeling, uitvoering, analyse en rapportage van (opinie)onderzoeken, maar ook bij andere onderzoeksvraagstukken. Voor meer informatie zie: www.gelderlandpanel.nl.

Colofon

Onderzoek in opdracht van provincie Gelderland.

Uitgevoerd door Moventem & Companen

- Robin Koster, Strategisch adviseur/ Directeur, Moventem
- Jeroen Lijzenga, Senior adviseur/ Partner, Companen
- Hannemarie Hardeman, Senior onderzoeker/ MT-lid Moventem
- Carien Ensing, Onderzoeker/ Data-specialist, Moventem

Wetenschappelijk klankbord Moventem & Companen

- Prof. dr. Gert-Jan Hospers, Hoogleraar Transitie in Stad en Regio, Radboud Universiteit en Stichting Stad en Regio
- Prof.dr.ir. Eveline van Leeuwen, Hoogleraar Urbane Economie, Wageningen Universiteit en Wetenschappelijk Directeur, Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions

Overname van informatie uit deze rapportage is toegestaan onder voorwaarde van bronvermelding.

Disclaimer

Dit rapport is met grote zorg opgesteld. Moventem-Companen heeft getracht privacy te waarborgen, gebruikte bronnen correct te vermelden en auteursrechten te respecteren. Mocht u onvolkomenheden tegenkomen dan willen wij dat graag weten. U kunt contact opnemen via info@gelderlandpanel.nl. Moventem-Companen is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door gebruik van de informatie uit deze rapportage.

Gelderland Panel

In opdracht van provincie Gelderland verrichten de bureaus Moventem & Companen regelmatig onderzoek naar de kwaliteit van (samen)leven in Gelderland.
Het Gelderland Panel wordt hiervoor geraadpleegd en afhankelijk van het vraagstuk kunnen ook andere onderzoeksmethoden worden ingezet.